

Vägverket föreslår storsatsning på läkarbemannade helikoptrar

Det bör finnas läkarbemannade ambulanshelikoptrar på 14 platser i landet. Det föreslår Vägverket i en ny utredning. Därigenom skulle i stort sett hela befolkningen kunna nås av ett kvalificerat medicinskt omhändertagande inom högst 30 minuter.

En satsning på ambulanshelikoptrar innebär även att de negativa effekterna av akutsjukvårdens besparingsåtgärder kan mildras, menar Vägverket.

På uppdrag av Kommunikationsdepartementet har Vägverket utrett hur räddnings- och sjukvårdsinsatserna vid trafikolyckor kan effektiviseras, och vilka ekonomiska och medicinska effekter en sådan satsning skulle få.

Ett av utredningens förslag är att bygga ut nätet av läkarbemannade ambulanshelikoptrar till att innefatta 14 baser. Civila ambulanshelikoptrar finns idag på åtta orter. Förebilden är Norsk Luftambulans, NLA, som idag är ett av de mest välfungerande systemen i världen. I stort sett hela den norska befolkningen kan nås av en läkarbemannad ambulanshelikopter inom 30 minuter.

Den största vinsten med NLA har varit att behovet av sjukhusvård minskat och att antalet invaliderande tillstånd reducerats eller helt kunnat undvikas. Enligt Vägverkets utredning går det inte att exakt ange vilken effekt ett utbyggt

nät av läkarbemannade ambulanshelikoptrar skulle få i Sverige. Enligt de bedömningar som gjorts handlar det om en reducering av antalet trafikdödade på mellan 7 och 38 procent.

14 helikopterbaser som var och en täcker ett område med ca 630-740 000 invånare som ett komplement till vägburna ambulanser, skulle enligt Vägverket innebära att 80 procent av befolkningen nås av kvalificerad akutvård inom loppet av 10 minuter.

Kostnaden beräknas till 168 miljoner kronor per år, vilket blir ca 19 kronor per invånare. Insatskostnaden per svårt skadad patient beräknas till 42 000

Läkarbemannade ambulanshelikoptrar kan rädda många liv, visar flera studier. Nu föreslår Vägverket att 14 baser för ambulanshelikoptrar upprättas i landet.

kronor. Det kan jämföras med dygnskostnaden för intensivvård på akutsjukhus: ca 30 000 kronor.

Kan systemet rädda 100 liv per år innebär det enligt Vägverket en besparing för samhället på 1,4 miljarder kronor.

Vägverket föreslår även att Socialstyrelsen utarbetar riktlinjer för lägsta medicinska kompetens för dem som tjänstgör i akutambulans, samt för insatstider. I dag saknas fastställda minimikrav..

Peter Örn

Kvalificerad vård på olycksplatsen räddar liv

Bland länder i västvärlden har Sverige flest antal dödsfall utanför sjukhusen, i förhållande till folkmängd. Bara i trafiken omkommer 600 personer varje år. Dessutom skadas 20 000 i trafiken, varav 4 000 svårt. Fle- ra studier visar att många dödsfall går att förebygga med ett snabbt omhändertagande av medicinskt kvalificerad personal.

Omkring två tredjedelar av dem som omkommer i trafiken gör det på olycksplatsen. Hjärn- eller hög ryggmärgsskada som leder till blockering av luftvägar och andning är den enskilt vanligaste dödsorsaken. En stor del av dessa trafi-

koffer skulle kunna räddas till livet genom en snabb och kvalificerad vårdinsats, visar olika studier.

Vid institutionen för rättsmedicin i Umeå har forskare analyserat hur många avlidna i trafiken som teoretiskt skulle kunnat räddas. I studien ingick 475 avlidna i trafikrelaterade olyckor i de fyra nordligaste länen under åren 1990-1994. Enligt preliminära resultat bedöms 40 procent av dödsfallen som förebyggbara. Merparten av samtliga trafikoffer transporterades med ambulans och studien visar att avståndet till sjukhuset var längst bland de förebyggbara dödsfallen.

Ett försök i Västernorrlands län hösten 1994 med läkarbemannad ambulanshelikopter gav ett mycket positivt

resultat. Helikoptern genomförde 293 uppdrag. En uppskattning av det medicinska värdet jämfört med det omhändertagande som konventionell ambulansvård erbjuder visade att 36 procent av patienterna fick »avsevärt förbättrad behandlingskvalitet och/eller livsavgörande behandling».

I en sammanställning av befintlig litteratur på området, som Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik, SBU, presenterat, framkom att 21 procent av dödsfallen vid trafikolyckor var »onödiga dödsfall», dvs gått att undvika om den olycksdrabbade fått ett snabbt och kvalificerat akutmedicinskt omhändertagande. Sammanställningen baseras på studier gjorda i USA.

Peter Örn